

תמיכה בתלמידים, בהורים ובצוותים ע"י מרפאים בעיסוק בעת סגירת מוסדות חינוך בחירום

שרית יעקובי קוזניר ומרב גליס, מדריכות ארציות לריפוי בעיסוק

מטרה

מטרת מסמך זה היא לתאר מסגרת התערבות למרפאים בעיסוק לתמיכה בתלמידים לצורך שימור וקידום הנלמד בטיפולים, שמירה על סדר יום, הצעות ליצירת שגרה חלופית, בעת השהייה בביתם כשמוסדות החינוך סגורים. התמיכה תינתן לתלמידים מטופלים בשגרה שעברו תהליך הערכה ונכתבו להם תכניות אישיות.

רציונל

- למרפאים בעיסוק במערכת החינוך, כישורים וידע מקצועיים שמאפשרים להם לתרום לתלמידים בעת חירום ושהייה בביתם במספר היבטים:
- שימור קשר קיים עם התלמיד והכלתו גם בעת חירום.
- בניית שגרה במצב חירום כולל התייחסות לסדר יום מובנה בסביבה הביתית, שמירה על איזון עיסוקי הכולל מגוון פעילויות ועיסוקים ותחושת רווחה אישית.
- שמירה על רצף הטיפול בהקשר לתל"א ולתח"י של התלמיד/ה.
- שימוש בכלים מקצועיים לקיום שיח על קשיים בהתמודדות במידה שעולות והפנייה במידת הצורך לגורם מתאים בצוות הרב מקצועי.
- יצירת מערכת תמיכות בהתאם לכללי [קוד אתי בריפוי בעיסוק](#), שמירה על פרטיות המטופל ונקיטת אמצעי זהירות מרבית למניעת חשיפה של תכני הטיפול.
- אפשרות תרגול וקידום השתתפות בתחומים:

טיפול עצמי (BADL)	הדרכה לתרגול מיומנויות הגיינה אישית, לאכילה ולבליעה, לניידות בתוך הבית, ללבוש, לשימוש בשירותים ולרחצה. להתאמת אביזרי עזר וסביבה ביתית, שינה
פעילויות יומיומיות אינסטרומנטליות (IADL)	הדרכה לתרגול מיומנויות של הכנת ארוחה קלה, קניות ושימוש בכסף, שימוש באמצעי תקשורת, ניידות בסביבה הקרובה, שימוש בכתיבה לצרכי יום יום, שמירה על בטיחות ובריאות, המלצה והדרכה לשימוש באביזרי עזר
משחק	תרגול והדרכה במשחק באופנים שונים: משחק יחידני, בזוג, בקבוצה קטנה, עם בני משפחה, בחצר משחקים ושימוש באביזרים שונים כולל טכנולוגיה מסייעת למשחק
פנאי	תרגול והדרכה לרכישת מיומנויות לפעילויות פנאי ולהעשרתן, התארגנות לקראת הפעילויות ובמהלכן לפעילויות תנועתיות בבית ובחצר, לפעילויות יצירה, לציור, למשחקי מחשב ולשימוש בטכנולוגיות לצרכי פנאי
למידה	תרגול והדרכה לביצוע מטלות למידה, התאמת הפעילויות לתלמידים ולצרכי התפתחותם, להתארגנות עם ציוד, לתכנון ובקרה, לשיפור יכולות תפקודיים ניהוליים למטרות השתתפות בלמידה בכיתה או בגן.

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך מיוחד

הדרכה להורים ותרגול ישיר עם התלמיד/ה בפעילויות להרגעה / לעוררות של מערכות החוש בסביבה הביתית, בחצר ובפעילויות שונות, המלצות להתאמות סביבה חושית ביתית..	ויסות חושי
קשר עם התלמיד ומשפחתו לקראת שינויים ומעברים, תרגול מיומנויות של סגור עצמי, חיפוש מידע, networking	הכנה ליציאה לדיור חוץ ביתי / לצבא / לעבודה

אמצעים

- פעילות במגוון אמצעי תקשורת המתאפשרים, בהם יוכלו המרפאים בעיסוק לקיים את הרצף הטיפולי, כגון: מרחבים וירטואליים (למשל טימס, גוגל מיט), טלפון חכם (סמארט-פון), אמצעי תת"ח (תקשורת תומכת חליפית) וכדומה.
- קשר באמצעות וואטצאפ מהווה תשתית זמינה ומידית, תוך שמירה על העלאת חומרים שאינם פוגעים בפרטיות המטופל.
- יתרונות הוואטצאפ הם בכך שכל אחד יכול להתבטא בזמנו החופשי, או לחילופין בזמן מפגש מתוכנן, וכן שאפשר להעביר באמצעותו תוצרים שהמטפל יוכל לשמור להמשך.
- לגבי תלמידים שיכולתם המילולית מוגבלת – התקשורת תוכל להתקיים באמצעות תת"ח ובאמצעות/בתינוך ההורים.
- שימוש במרחב וירטואלי כגון טימס/גוגל מיט ניתן לקיים עם התלמיד (בתמיכת בן משפחה במידת הצורך), או עם קבוצת תלמידים בו זמנית.
- המלצה- המטפל ימלא טבלת מעקב (מצורפת) לשם שיתוף הצוות החינוכי-טיפולי במהלך התקופה ולאחריה.

התארגנות

- ברור הנחיות לטיפול בזמן זה במתי"א או בבית הספר.
- ידוע מחנכת הכיתה / גננת על כוונתנו ליצור קשר עם התלמידים המטופלים תוך דיון משותף בסוגיות שעולות בעניינם
- יצירת קשר עם הורי התלמידים לקבלת הסכמתם ותמיכתם בהתערבות טיפולית באמצעות שיחות טלפון, תקשורת וואטצאפ ו/או טימס/גוגל מיט.
- יצירת קשר עם התלמידים עצמם.
- קיום שיחות משוב מתוכננות עם המחנכת/גננת, לצורך שיתוף, עדכון והיוועצות הדדיים.

אופן ההתערבות

- יצירת קשר אישי עם כל התלמידים בטיפול המטפל
  - יצירת קבוצת וואטצאפ לכל קבוצה טיפולית, בתנאי שמאשר במתי"א / בית הספר
  - הגדרת חוזה טיפולי לתקופה זו (שיהיה גם בידיעת ההורים ובהסכמתם):
- ניתן להשתמש בוואטצאפ בזמנים הקבועים מראש ומוסכמים על הצדדים.
  - הגדרת מסגרת הטיפול: איפה הילד נמצא בזמן קיום הקשר, האם הוא לבד במרחב או שיש בני משפחה נוספים או חברים בני הגיל.
  - מומלץ שהתקשורת המרכזית תהיה במועד המפגש הקבוע תוך גמישות וזמינות של המרפא בעיסוק גם בשעות אחרות.

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך מיוחד

4. חשוב ליידע שתנאי החיסיון לא יכולים להישמר באופן מוחלט כמו בטיפול בחדר / במוסד החינוכי.
5. הגדרת מטרות טיפול ייעודיות לתקופה זו ואפיוניה (על פי המוצג ברציונל) , מומלץ מטרות לטווח קצר למספר שבועות בלבד.

- בקבוצה טיפולית, חשוב להגדיר עם כל משתתף בנפרד את מידת המחויבות שלו למפגש הקבוצתי, על פי הצרכים שלו בתקופה זו. ההמלצה היא להעדיף תקשורת קבוצתית, אך עם אפשרות למעבר לתמיכה אישית ע"י המרפא בעיסוק.

הצעות לפעילות

- קביעת מטרות לכל מטופל או קבוצה טיפולית בתוך פעילות מתאימה כגון, חיזוק יכולות משחק, קידום יכולת טיפול עצמי בפעילויות יום יום בבית, קידום מטרות למידה כגון ביצוע מטלות לימודיות, התארגנות ותכנון, קידום מיומנויות כתיבה והעתקה. חשוב שהמטרות תהיינה קשורות למהלך הטיפול שהתחיל ולא מנותקות ממנו.
- לצורך הרחבת דרכי הביטוי אפשר להציע שימוש באמצעים חזותיים שונים, רגשונים, טקסטים, ציור שירים וסרטונים, צילום והקלטה של פעילות תנועתית, דרמטית, מילולית ומוסיקלית ושימוש באמצעי תת"ח שונים במידת הצורך.
- אפשר להציע פעילויות בתחומים השונים כמשימות שהילדים יעשו בין מפגש למפגש. בהמשך ישלחו את התוצרים באמצעות הוואטצאפ וניתן יהיה לדבר ולשתף באמצעותם. אפשר להציע שיתוף הורים/אחים בביצוע ושיחזור הפעילות.
- ניתן להציע לתלמיד תכנון סדר יום ושימוש באמצעים חזותיים (כגון כתיבת סדר יום בטבלה. שימוש בסמלים לסדר יום, כרטיסי ניווט, לוחות תקשורת וכו' , שימוש בסיפורים חברתיים המתאימים למצב החדש, לצייר ציור ולשלוח למרפא בעיסוק.

מערך תמיכה למרפאים בעיסוק

- מערך ההדרכה השגרתי יישמר ככל הניתן בתיאום בין מומחית התחום למודרכות בהתאם להנחיות שיתקבלו, בין אם בקבוצות או בקשר אישי עם מומחית התחום. המפגשים יתקיימו על פי הנחיות של משרד החינוך ויכללו להתנהל באופן מתקשב בהתאם לנהלי המתי"א / בית הספר.
- מומחית התחום תיענה לכל פניה בנושא היוועצות מקצועית על מקרים שונים.
- מומחית התחום תהווה כתובת לפניה ולתמיכה אישית במרפא בעיסוק – במידת הצורך. שאלות נוספות אפשר יהיה להעביר דרך מומחית התחום לרפרנטיות למקצועות הבריאות במחוז או למדריכות ארציות לריפוי בעיסוק.
- תלמידים או הורים שזקוקים למענה מקצועי טיפולי נוסף/אחר - יופנו לצוות המוסד החינוכי (מנהל/ת, יועצ/ת, מחנכ/ת) לצורך סיוע במציאת מענים בקהילה.
- הדרכה לשימוש באמצעי תקשורת טכנולוגיים תינתן במידת הצורך ע"י גורמים מקצועיים במתי"א / בבית הספר.

